

2025-07-31

Till: Sölvesborgs kommun

Yttrande angående remiss av betänkande: En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (SOU 2025:64)

Miljöförbundet Blekinge Väst beslutar att lämna följande yttrande till Sölvesborgs kommun angående Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss av betänkande: En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (SOU 2025:64)

Miljöförbundet Blekinge Väst föreslår att Sölvesborgs kommun antar nedan yttrande som sitt eget.

Yttrande

Miljöförbundet Blekinge Väst bedömer att kontrollen av livsmedel, foder och animaliska biprodukter (ABP) i livsmedelskedjan ska kvarstå hos nuvarande kontrollmyndigheter och inte flyttas till enbart 2 kontrollmyndigheter som anges i förslaget.

Utredaren har inte konkret kunnat visa hur eller varför den kontroll som kommunerna gör idag skulle bli bättre eller mer effektiv om den i stället flyttas till Jordbruksverket och Livsmedelsverket. Det finns såvitt vi känner till, inga offentliga siffror på hur många timmars kontroll en inspektör anställd av dessa statliga myndigheter utför per år. Hur kan då utredaren dra slutsatsen att en sådan organisation skulle bli effektivare? Även om de två centrala myndigheterna skulle placera minst ett lokalkontor i varje län, så kommer de geografiska avstånden mellan myndighetskontoren och ut till företagen att öka markant. Vilket ofrånkomligen kommer leda till att kontrollpersonalen kommer behöva lägga stor del av arbetstiden för resor till och från kontrollobjekten.

Ökade kostnader för företagarna

Livsmedelsverkets timtaxa är för år 2025 differentierad för olika arbetsuppgifter, från 1 590 kr/h till 2 160 kr/h. Deras mest använda timtaxa torde vara den som uppgår till 1 990 kr/h. Miljöförbundet Blekinge Västs timtaxa är i år 1 129 kr/h för livsmedelskontrollen.

Därmed ligger Livsmedelsverkets vanligaste timtaxa 871 kr/h (77 %) högre än Miljöförbundets nuvarande timtaxa. Livsmedelsverkets timtaxa är idag över 800 kr/h högre än kommunernas genomsnittliga timtaxa. Därmed skulle en överflyttning av

2025-07-31

livsmedelskontrollen från kommunerna till Livsmedelsverket innebära nästan en fördubbling av kontrollkostnaderna för de enskilda livsmedelsverksamheterna. Detta är helt orimligt ur ett företagarperspektiv, eftersom flera företagare redan idag anger att avgifterna är för höga. Många av de verksamheter som Miljöförbundet idag har kontrollansvaret för, är små med låg omsättning och låga marginaler.

Ingen lokal närvaro och sämre arbete mot grov organiserad brottslighet med inriktning på livsmedelsfusk

Med daglig lokal närvaro i kommunen med såväl kontor som kontrollarbete i fält upptäcker vi snabbt vad som händer. Vi ser och hör snabbt om en ny verksamhet har öppnat eller ändrat inriktning liksom andra varningssignaler på illegal verksamhet eller livsmedelsfusk. Det blir även att vår personal genom lokalmedier följer vad som händer och sker i kommunen och därigenom kan agera snabbt vid behov.

Miljöförbundet har hittills under 2025 totalt genomfört 350 kontroller i våra tre kommuner. Genom att vara närvarande lokalt och genom att göra löpande kontroller, så ser vi till att företagarna konkurrerar på lika villkor. Livsmedelsföretag som märker sina varor fel eller som inte sköter hygien eller har lokaler som inte är i ordning, ska inte kunna konkurrera ut de företag som sköter sig. Genom den lokala närvaron och de löpande kontrollerna, ser vi till att bidra till ett bra företagsklimat med sund konkurrens. Förflyttas kontrollerna till Livsmedelsverket tappas den lokala förankringen, där prioritering kan ske med stöd av bland annat lokalkännedomen.

Sämre information och rådgivning till företagen

Livsmedelskontrollen finns idag lokalt i kommunen, som deltar i näringslivskontorets ”en väg in-möten”. Där företagare får träffa representanter från kommunens alla förvaltningar på samma gång. Företagarna har i dagsläget även i övrigt nära till att rent fysiskt kunna komma till kontoret och träffa en livsmedelsinspektör för information och rådgivning. Våra kontors- och telefonöppettider är idag mycket generösa, vilket alldeles säkert skulle försämrats med de två centrala myndigheternas övertagande av kontrollen. Miljöförbundets erfarenhet är att det många gånger är svårt att få tydliga svar, om man får svar alls från Jordbruksverket och Livsmedelsverket. Svarstiderna hos dem är långa och det är svårt att få tag i deras handläggare på telefon, eller att få till ett fysiskt möte med dem.

Samordningsfördelar mellan olika kontroll- och tillsynsområden försvinner

Med den kommunala kontrollen av ABP, så sker kontrollen av att djurkadaver med mera hanteras korrekt på gårdarna samtidigt som miljötillsynen. Kontrollen kan därmed ske, samtidigt som vi ändå gör tillsyn på ett annat kontrollområde. Om ABP-kontrollen flyttas till Jordbruksverket, blir det en kontrollmyndighet till som ska ut på regelbunden kontroll på gårdarna.

Med den kommunala livsmedelskontrollen, finns det samordningsfördelar med kommunens övriga tillsyn inom områdena miljö, avfall, alkohol, tobak, rökförbud och hälsoskydd. Dessa samordningsfördelar tjänar alla på i dagsläget, såväl företagarna, konsumenterna liksom kontrollmyndigheterna.

2025-07-31

Livsmedelsverket och Jordbruksverkets samordning och stöd till kommunerna

I utredningen framgår det att kontrollmyndigheterna inte samverkar i sådan omfattning att kontrollerna är likvärdiga och effektiva inom landet. Men där har de nationella och regionala tillsynsvägledande myndigheterna inte tagit sitt ansvar, vilket leder till att kontrollmyndigheterna arbetar på lite olika sätt.

Livsmedelsverkets årliga kontrollkonferenser var länge en viktig mötesplats för landets livsmedelsinspektörer. När konferenserna stoppades 2023 försämrades både samordningen av livsmedelskontrollen och stödet till de lokala myndigheterna.

Samordningen från Jordbruksverket till de lokala kontrollmyndigheterna har varit mycket frånvarande. Vilket leder till att det är svårt för de lokala kontrollmyndigheterna att samordna sig, när de statliga myndigheterna inte tar sitt samordningsansvar.

Ärendet i korthet

Sölvesborgs kommun är utsedd remissinstans för remiss av betänkande: En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (SOU 2025:64). Ärendet har av Sölvesborgs kommun skickats vidare till Miljöförbundet Blekinge Väst.

Utredningen föreslår att ansvaret för den offentliga livsmedelskontrollen helt ska centraliseras till Livsmedelsverket och kontrollområdena foder och animaliska biprodukter (ABP) ska centraliseras till Jordbruksverket. Förändringen innebär att antalet kontrollmyndigheter ska gå från cirka 270 stycken till enbart två. Utredningen föreslår även att det ska införas en möjlighet till överlåtelse av operativ kontroll av foder och ABP från Jordbruksverket till Livsmedelsverket i de situationer när det är till nytta för enskilda anläggningar. Vidare föreslås att Livsmedelsverket ska vara behörig kontrollmyndighet för att inom djurskyddsområdet utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet vid slakterier. Utredningen föreslår även bestämmelser som ska underlätta informationsdelning mellan myndigheter. Finansieringen av offentlig kontroll ska liksom tidigare som huvudregel ske genom avgifter, men utredningen föreslår att kontrollavgifter inom vissa områden ska tas bort eller sänkas. Dessutom föreslås att Livsmedelsverket ska underlätta den offentliga kontrollen för mikroföretag genom att till dessa verksamheter ge behovsanpassade råd och stöd. Regler om samordning och samverkan mellan kontrollmyndigheterna ska införas i en ny förordning i syfte att säkerställa enhetlighet och effektivitet samt att underlätta för företag. Utredningen föreslår också att det ska införas bestämmelser om att Livsmedelsverket, Jordbruksverket och länsstyrelserna regelbundet och vid behov ska föra dialog med företrädare för branscher och aktörer i livsmedelskedjan.

2025-07-31

Syftet med förslaget

I betänkandet anges bland annat följande. Inom flera områden i livsmedelskedjan finns olika utmaningar för kontrollmyndigheterna. Sammanfattningsvis gäller utmaningarna likvärdighet, kompetens och effektivitet. Detta som en följd av hur den offentliga kontrollen är organiserad i Sverige. Kontrollstrukturen består av 270 myndigheter fördelade på nationell, regional och lokal nivå. Myndigheterna har olika ansvarsområden och olika geografiska behörighetsområden. I detta sammanhang bör det framhållas att det är fråga om ett omfattande materiellt regelverk gällande exempelvis livsmedelssäkerhet som kräver specialkunskap att tillämpa, vilket påverkar kraven på kontrollmyndigheterna. En stor andel av kontrollmyndigheterna är små och har mindre än en årsarbetskraft som ansvarar för att utföra kontrolluppgiften. Även om kontrollmyndigheterna i viss mån samverkar och samordnar sig på olika sätt, är de i grunden självständiga myndigheter med separat ledning och styrning. Det ger utrymme för variationer i hur myndigheterna utför sina uppgifter och hur regelverken tillämpas. Detta leder enligt utredningen till att det är svårt att ur ett nationellt perspektiv uppnå likvärdighet i den offentliga kontrollen. Utredningen gör även bedömningen att det kan ifrågasättas om nuvarande kontrollorganisation i sin helhet uppfyller de krav som finns i kontrollförordningen. Vidare innebär strukturen med ett stort antal självständiga kontrollmyndigheter att alla dessa måste ha en egen förvaltning där ekonomi, administration och personalfrågor hanteras. Sett ur ett nationellt perspektiv anges detta inte vara effektivt. En ineffektiv myndighetsstruktur drabbar förutom myndigheten själv också företagen genom att den största delen av kontrollen är avgiftsfinansierad. Totalt sett anges den nuvarande kontrollstrukturen leda till negativa konsekvenser för aktörer som är verksamma inom de aktuella delarna av livsmedelskedjan – men även för myndigheterna själva och inte minst för människor och djur som lagstiftningen ytterst är avsedd att skydda. Brister i likvärdighet anges påverka konkurrenskraften genom att företag inom landet verkar på olika villkor. Detta exemplifieras på olika sätt. Det anges också att förutsättningarna för den verksamhet som ska kontrolleras har förändrats, bland annat genom att i mindre utsträckning styras av lokala förutsättningar och mer av internationella.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

I betänkandet tas ett flertal alternativa lösningar upp. När det gäller nollalternativet, att inte genomföra någon förändring – anges bland annat att detta skulle innebära att de omfattande utmaningar som beror på det stora antalet självständiga kontrollmyndigheter kvarstår. De negativa effekterna av att kontrollstrukturen som helhet inte fungerar väl anges drabba såväl konsumenter som företag. Specifikt beträffande att inte göra någon förändring av den kommunala livsmedelskontrollen anges följande kunna framhållas. Andra utredningar har visat att det generellt sett finns utmaningar för kommuner att utföra sitt uppdrag och att kommunerna behöver intensifiera sitt arbete med att stärka kapaciteten genom samverkan. I den aktuella utredningen anges utredaren ha sett att det förekommer viss kommunal samverkan inom den offentliga kontrollen. Samverkan anges emellertid inte ske i en omfattning som gör kontrollen likvärdig och effektiv inom landet. Utredningen anger också att etablerandet av ny kommunal samverkan går långsamt. Om kommuners svårigheter att utföra sitt uppdrag ökar, och de inte

2025-07-31

framgångsrikt kan lösa problemen med samverkan, skulle det kunna leda till ökade problem för utförandet av den offentliga kontrollen genom att tillräcklig kompetens inte går att upprätthålla i alla kommuner. Det innebär enligt utredningens bedömning att följden av nollalternativet i värsta fall även kan bli en situation som är värre än i dag. Om samverkan mellan kommuner i stället skulle öka och kommunala kontrollmyndigheter går samman till större och mer robusta enheter skulle dessa bli mer motståndskraftiga mot utmaningar. Även förhållandevis långtgående sådan samverkan anges emellertid innebära att problem med ett stort antal kontrollmyndigheter skulle bestå. I beskrivningarna tas också upp fördelar som bedöms finnas med en kommunal kontrollorganisation, som fysisk närhet och att det i förekommande fall är möjligt att samordna kommunal livsmedelskontroll med annan kontroll som kommunerna gör. I betänkandet beskrivs också ett flertal alternativa lösningar som har övervägts och vilka för och nackdelar dessa bedöms ha. Ett exempel är alternativet att kommuner av en viss storlek skulle gå samman med en eller flera andra kommuner i kommunalförbund, för att tillsammans bilda större enheter. Utredningen gör bedömningen att det alternativet skulle förbättra kontrollorganisationen men inte ge tillräcklig effekt. Dessutom skulle det innebära en inskränkning i kommuners rätt att själva besluta om sin organisation om krav ställdes på detta. Utredningen undersökte också två alternativa sätt att centralisera den kommunala livsmedelskontrollen genom ett statligt övertagande antingen till länsstyrelserna eller till Livsmedelsverket. Utredningen drar slutsatsen att överföring av ansvaret till länsstyrelserna skulle förbättra kontrollorganisationen men inte ge tillräcklig effekt. Det anges inte ge tillräckliga förutsättningar för effektiv och likvärdig kontroll att ge länsstyrelserna uppgiften. Att överföra ansvaret till Livsmedelsverket bedömer utredningen däremot skulle ge goda förutsättningar för effektiv och likvärdig livsmedelskontroll. Frågan om centralisering av ansvaret omfattar fler aspekter än den livsmedelskontroll som idag sköts av kommunerna. Utredningen har övervägt, och förkastat, att inrätta en ny myndighet för att sköta livsmedelskontroll och även att låta antingen Jordbruksverket eller Livsmedelsverket få ansvaret för all kontroll i livsmedelskedjan. Utredningens uppfattning är att en kontrollmyndighet för hela livsmedelskedjan egentligen är det bästa alternativet för att uppnå effektiv och likvärdig kontroll men att det också skulle innebära betydande negativa effekter för övriga delar av de två myndigheternas verksamheter såsom folkhälsa och djurhälsa om det alternativet valdes.

Handläggning av ärendet

Ärendet har handlagts av avdelningschef Per-Ola Persson. I beredningen av ärendet har också förbundschef Kaisa Sandstedt deltagit.

MILJÖFÖRBUNDET BLEKINGE VÄST

Linda Rehn Landström

Förbundsdirektionens ordförande

2025-07-31

Yttrandet skickas till

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, genom e-post till:
li.remissvar@regeringskansliet.se och li.dl@regeringskansliet.se

Signering

Följande parter har signerat detta dokument

Namn: LINDA ELISABETH REHN

Datum: 2025-07-31 16:23

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

BFFF41737C4417B44C53184032E668058DD2E6BABC3A0F1807B50D662BBB7F63